

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА"
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
кафедра теорії та практики перекладу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Ректор (перший проректор)

“ _____ ” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОПП 2.2.1. "Вступ до загального та германського мовознавства"
(код і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 035.04 "Германські мови та літератури (переклад включно)"
(код і назва спеціальності)

напрямок підготовки 035 "Філологія"
(код і назва напряму підготовки)

Спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

інститут, факультет економіко-гуманітарний інститут, гуманітарний факультет
(назва інституту, факультету)

Робоча програма "Вступ до загального та германського мовознавства" для студентів за напрямом підготовки 035 «Філологія», спеціальністю 035.04 «Германські мови та літератури (переклад включно)». – 11.05.2019 р. – 13 с.

Розробники:

Приходько А.М., д.ф.н., проф.
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та практики перекладу

Протокол від “11” травня 2019 року № 8

Заступник завідувача кафедри теорії та практики перекладу

_____ (Волошук В.І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ ” 20__ р.

Схвалено методичною комісією вищого навчального закладу за напрямом підготовки (спеціальністю) 035.04 "Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно)"

Протокол № 11 від 15.06.2017 р.

Голова _____ (Дєдков М.В.)
(підпис) (прізвище, ініціали)
“ ” 20__ р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
	Напрямок підготовки 035 Філологія (код і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		14 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		60 год.	82 год.
		Індивідуальні завдання: 2 год.	
		Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 31% до 69%
- для заочної форми навчання – 1% до 99 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Теоретичний курс "Вступ до загального та германського мовознавства" належить до тих лінгвістичних дисциплін, які закладають основи підготовки філологів-перекладачів. Предмет призначений для студентів I курсу і має ознайомити їх з основами науки про мову та її дочірньої галузі – германського мовознавства.

Метою викладання навчальної дисципліни "Вступ до загального та германського мовознавства" є ознайомлення студентів з основними поняттями про мову, її рівні, структуру та функціонування, їх підготовка до нормативних курсів з теорії мови.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є ознайомлення студентів з сучасним станом природної мови, з основними поняттями мовознавства, а також з характерними рисами групи германських мов у складі індоєвропейської сім'ї.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

знати

- про знакову (семіотичну) природу мови; про співвідношення мови і мислення, мови і суспільства,
- про системно-ієрархічну організацію та співвідношення мови і мовлення,
- про рівні мовної системи, їх одиниці та їх взаємодію;
- про внутрішні та зовнішні фактори мовного розвитку, основи типологічної та генеалогічної класифікації мов;
- про розселення германців в Європі (виникнення племінних об'єднань, варварських королівств), роль германців в епоху великого переселення народів;
- про відокремлення групи германських мов і роль готської мови у становленні та розвитку германських мов;
- про характерні риси фонетичної та граматичної (під)системи германських мов у спільно-, давньогерманський та сучасний періоди їх розвитку;
- про загальні та особливі закономірності розвитку системи германських мов;
- основні лінгвістичні терміни

вміти

- встановлювати взаємозв'язок між мовою та такими категоріями, як мислення, мовлення, суспільство,
- орієнтуватися у основних напрямках розвитку лінгвістики, володіти загальною інформацією про рівні мовної системи, користуватися словниками різних типів;
- розпізнавати фонетичні явища у базових германських словах і наводити їх аналог в індоєвропейській мові-основі;
- давати морфологічну характеристику слів (повнозначних частин мови);
- встановлювати джерела писемної пам'ятки.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс "Вступ до загального та германського мовознавства" тісно пов'язаний з внутрішньолінгвістичними дисциплінами, а саме зі стилістикою, історією мови, лексикологією, фонетикою, оскільки вивчення всіх основних проблем курсу спираються на аналіз взаємозв'язку лексичного і граматичного значень, впливу діяхронічного аспекту на становлення норм мови, впливу мовленнєвих реєстрів на функціонування граматичних форм тощо. Крім того, даний курс рідниться з такими сучасними напрямами сучасної лінгвістичної

думки, як когнітивна лінгвістика, культурологія, текстологія, дискурсологія, прагмалінгвістика, психолінгвістика.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ВСТУП ДО ЗАГАЛЬНОГО МОВОЗНАВСТВА

Тема 1. *Мовознавство і мови світу.* Мова і мовознавство. Предмет мовознавства. Зміст і основні завдання загального мовознавства. Людська мова і конкретні мови світу. Конкретне і загальне мовознавство. Синхронія і діяхронія. Загальна характеристика мов світу. Порівняльне вивчення мов. Генеалогічна класифікація мов (індоєвропейська, фінно-угорська, китайсько-тібетська, семіто-хамітська, тюркська та ін. сім'ї). Типологічне вивчення мов та типологічна класифікація мов. Ізолюючі мови. Аглютинативні мови. Інкорпоруючі мови. Флективні мови. Соціолінгвістична класифікація мов. Інші спроби типологічної класифікації мов.

Тема 2. *Походження і розвиток мови.* Проблема походження мови. Закономірності розвитку мов. Специфіка розвитку різних рівнів мовної структури. Розвиток і існування мов у різні історичні епохи. Причини мовних змін. Мовні контакти. Розвиток лексичного складу мови (історизми, архаїзми, неологізми, запозичення, табу, евфемізми). Розвиток граматичної системи мови. Розвиток фонетичної системи

Тема 3. *Знакова природа мови та її функції.* Природа і функції мови. Мова та інші засоби спілкування. Мова і суспільство. Мова і мислення. Мова і мовлення. Мова як семіотичний феномен. Знаковий характер мови. Типологія знаків. Система і структура мови. Основні одиниці мови та їх функції. Парадигматичні, синтагматичні та епідигматичні відношення між мовними одиницями.

Тема 4. *Письмо, графіка та орфографія.* Мова і значення письма в історії суспільства. Передумови виникнення письма. Етапи і форми розвитку графічного письма. Письмо. Предметне письмо. Піктографія. Ідеографія та словесно-звукове письмо. Графіка. Орфографія та її принципи.

Тема 5. *Фонетична (під)система мови.* Три аспекти вивчення звуків. Акустика звуків. Артикуляційний апарат. Фонетика як наука про звук. Голосні та приголосні. Звукові зміни (комбінаторні та позиційні). Фонологія як наука про фонему. Звук і фонема. Фонема та її алофони. Фонетичне членування мовленнєвого потоку (склад, наголос, дифтонги, інтонація). Фонетична транскрипція.

Тема 6. *Лексико-семантична (під)система мови.* Слово та його значення. Слово і лексема. Лексико-семантичні категорії (полісемія, омонімія, паронімія, синонімія, антонімія, гіперо-гіперонімія, конверсія). Лексико-семантична система мови. Словниковий склад мови. Фразеологія. Лексикографія.

Тема 7. Граматика: морфологічна та синтаксична (під)системи мови.

Предмет і склад граматики. Граматичні значення і граматичні категорії. Морфема і морфеміка. Морфемний склад слова. Афіксація. Словотвір. Синтетичні граматичні способи. Синтаксис. Словосполучення та речення. Речення та висловлення. Частини мови і члени речення. Граматичне і актуальне членування речення. Функціональна граматика.

Змістовий модуль 2. ВСТУП ДО GERMANСЬКОГО MOVONBBACTBA

Тема 8. Основні відомості з історії стародавніх германців.

Індоєвропейська мова та індоєвропейці. Теорія походження германських мов, розуміння терміна "германці", критика теорії "німецької раси"). Історико-літературні джерела даних про давніх германців. Германці та римляни. Економічний та суспільний лад давніх германців. Робота Ф. Енгельса "До історії давніх германців" (1881-1882 р.). Звичай, культура, релігійні уявлення й обряди, міфологія давніх германців.

Тема 9. Давньогерманські племена, їх міграція та утворення германських "варварських королівств". Класифікація германських племен за Плінієм Старшим і Ф. Енгельсом. Північні германці (гіллевіони). Східні германці. Західні германці: а) інгевонські племена (фризько-саксонські племена), б) істевонські племена (франкські племена), в) гермініонські племена. Велике переселення народів і утворення германських держав. Франкські держави Меровінгів і Каролінгів. Давні германські мови. Найдавніші відомості про мову германських племен. Перші германські запозичення з інших індоєвропейських мов.

Тема 10. Історія германської писемності. Основні пам'ятки давньогерманських мов. Свідчення про германські мови в дописемний період. Історія германської писемності: рунічне письмо, готське (вульфільанське) письмо, поширення і роль латинського алфавіту в історії германської писемності. Найважливіші пам'ятники давньогерманської писемності (загальна характеристика, пам'ятники давньоісландської, давньоанглійської, давньоверхньонімецької та давньосаксонської писемності). Готська мова.

Тема 11. Система вокалізму і консонантизму давньогерманських мов. Динамічний наголос у давньогерманських мовах. Загальноєвропейські риси в системі голосних фонем давньогерманських мов. Якісні відмінності (зсув) індоєвропейських голосних у звуковій системі германських мов: відображення іє. коротких голосних у герм. звуковій системі, відображення іє. довгих голосних у герм. звуковій системі. Якісні та кількісні зміни голосних у германських мовах. Аблаут як спонтанне чергування голосних. Умлаут як регресивна асиміляція голосних. Порівняльна характеристика індоєвропейського і германського консонантизму. Перший пересув приголосних (закон Я. Грімма). Винятки із закону Я. Грімма. Закон К. Вернера. Ротацізм. Гемінація. Закон Хольцманна.

Тема 12. Синтаксис, словотвір і лексичний склад давньогерманських мов.

Основні риси синтаксичного ладу давньогерманських мов. Типи і види словотворення в давніх германських мовах. Давньогерманська лексика: спільноіндоєвропейська лексика, германо-іноземні лексичні паралелі та зв'язки. Спільногерманський словник. Стилiстичне розшарування словника давньогерманських мов.

Тема 13. Основні риси граматичного ладу давньогерманських мов.

Морфологічна структура слова, у спільноіндоєвропейській. Загальноіндоєвропейські риси в системі германського імені. Частини мови. Морфологічна структура слова в давньогерманських мовах. Система іменних основ. Іменник і його морфологічні категорії (походження, класифікація, морфологічні категорії). Загальноіндоєвропейські риси в системі германського дієслова. Загальна характеристика дієслівної системи в давньогерманських мовах. Морфологічна класифікація дієслів. Сильні дієслова та їхні класи. Слабкі дієслова та їх класи. Претерито-презентні дієслова та їхні класи. Неправильні дієслова та їх класи. Неособисті форми дієслова. Граматичні категорії давньогерманського дієслова (особи, числа, часу, виду, способу, стану).

Тема 14. Сучасні германські мови на політичній карті світу. Основні лінгворелевантні характеристики сучасних германських мов. Загальна та порівняльна характеристика сучасних германських мов. Найважливіші риси їх будови. Західноскандинавські мови (ісландська, фарерська, норвезька) та їх історія. Східноскандинавські мови (датська, шведська) та їх історія. Західногерманські мови та їх історія: німецька, ідіш, нідерландська, африкаанс, англійська, фризська (інгвеонська підгрупа) та їх історія.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	пр	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. ВСТУП ДО ЗАГАЛЬНОГО МОВОЗНАВСТВА												
Тема 1. Мовознавство і мови світу.	8	2				6	4	2				2
Тема 2. Походження і розвиток мови	4		2			2	4					4
Тема 3 Знакова природа мови та її функції	4	2				2	6					6
Тема 4. Письмо, графіка і	6		2			4	6					6

орфографія												
Тема 5. Фонетична (під)система мови	8	2				6	6					4
Тема 6. Лексико-семантична (під)-система мови	6		2			4	8					8
Тема 7. Граматика: морфологічна і синтаксична (під)-системи мови	8	2				6	6		2			6
Разом за змістовим модулем 1	44	8	6			30	40	2	2			36
Змістовий модуль 2. ВСТУП ДО ГЕРМАНСЬКОГО МОВОЗНАВСТВА												
Тема 8. Основні відомості з історії стародавніх германців	4	2				2	10	2				8
Тема 9. Давньогерманські племена, їх міграція та становлення державності	8		2			6	8					8
Тема 10. Історія германської писемності. Пам'ятки дв.-герм. мов.	12	2				8	12					12
Тема 11. Система вокалізму і консонантизму дв.-герм. мов	8		2			6	6					6
Тема 12. Синтаксис, словотвір і лексичний склад дв.-герм. мов	6	2				4	6					6
Тема 13. Основні риси граматичного ладу дв.-герм. мов.	8	2				6	8					8
Тема 14. Сучасні германські мови на політичній карті світу			2									
Разом за змістовим модулем 2	46	8	6			30	50	2				48

Усього годин	90	16	12			62	90	4	2			84
Модуль 2												
ІНДЗ			-	-		-			-	-	-	
Усього годин												

5. Теми семінарських занять

№	Назва теми	К-сть год.
1	Походження і розвиток мови	2
2	Письмо, графіка та орфографія	2
3	Лексико-семантична (під)система мови	2
4	Основні відомості з історії стародавніх германців	2
5	Історія германської писемності. Пам'ятки дв.-герм. мов	2
6	Синтаксис, словотвір і лексичний склад дв.-герм. мов	2
7	Сучасні германські мови на політичній карті світу	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Місце мовознавства в системі гуманітарних наук. Методи дослідження мови	2
2	Природа, сутність і функції мови. Мова і суспільство. Мова і мовлення.	2

3	Теорії походження мов світу. Ностратична теорія.	2
4	Фізичний і фізіологічний аспекти у вивченні мови. Живі та історичні фонетичні процеси. Фонетичні закони.	6
5	Лексикологія. Розділи лексикології. Історичні зміни словникового складу мови.	6
6	Способи вираження граматичних значень (аналітичні, синтетичні). Критерії виділення частин мови.	6
7	Міфологія, уявлення про світоустрій та вірування стародавніх германців.	6
8	Порівняльно-історичний метод. Ареальна лінгвістика, ізоглоси. Субстрат, суперстрат, адстрат. Екстра та інтра-лінгвальні фактори розвитку мови. Проблема прамови. Індоевропейська мова та індоевропейці.	8
9	Історія германської писемності: рунічне письмо, готське (вульфільанське) письмо, поширення і роль латинського алфавіту в історії германської писемності	6
10	Основні етапи розвитку германських мов: племінні діалекти, мови народностей, національні мови. Нації та національні мови. Поняття етносу.	6
11	Словотвір у давньогерманських мовах	4
12	Лексичний склад давньогерманських мов	6
	Разом	60

9. Індивідуальні завдання

Для студентів денної форми навчання – 2 індивідуальних рубіжних контрольних завдання з кожного змістовного модуля.

Для студентів заочної форми навчання – контрольна робота.

10. Методи навчання:

1) методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності: лекції (вступні, тематичні, завершальні; лекції-візуалізації, інтерактивні, проблемні лекції), бесіди, робота з підручниками; ілюстрування, демонстрація;

2) методи стимулювання навчальної діяльності: навчальна дискусія, створення ситуації інтересу в процесі викладання, опора на життєвий досвід студентів, унаочнення (демонстрація, ілюстрація), експланаторні (пояснювальні);

3) методи індукції і дедукції, методи аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, виділення головного.

11. Методи контролю

Міжсесійний (поточний) контроль, підсумковий контроль (семестровий іспит) здійснюються такими методами, як усний контроль (усне опитування на лекціях і консультаціях), письмовий контроль, тестовий контроль. Форми контролю: індивідуальна або фронтальна перевірка, консультації, колоквиуми.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Сума
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T1	T2	T3	T4	T5	T6	100
4	10	6	4	12	10	4	10	12	4	12	12	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85 – 89	B	добре	
75 – 84	C		
70 – 74	D	задовільно	
60 – 69	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Вступ до германської філології. Einführung in die germanische Philologie. / Укл.: Приходько А.М. Крайняк О.М. – Дн-ськ: Адверта, 2014. – 47 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Головин Б.Н. Введение в языкознание / Головин Б.Н. – М.: Наука, 1983. – 321 с.
2. Маслов Ю.С. Введение в языкознание / Маслов Ю.С. – М.: Наука, 1987. – 302 с.
3. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – К.: Академія, 2000. – 367 с.
4. Реформатский А.А. Введение в языковедение / Реформатский А.А. – М.: МГУ, 1996. – 256 с
5. Арсеньева М.Г. Введение в германскую филологию / Арсеньева М.Г., Балашова С.П., Берков В.П., Соловьева Л.Н.. – М.: Высшая школа, 1998. – 320 с.
6. Жлуктенко Ю.О. Вступ до германського мовознавства / Жлуктенко Ю.О., Яворська Т.А. – К.: Вища школа, 1986. – 230 с.

Допоміжна

1. Зиндер Л.Р. Введение в языкознание: Сборник задач / Зиндер Л. Р. – М. 1987.

2. *Кодухов В.И.* Задания к практическим занятиям и контрольным работам по «Введению в языкознание». – М.: Наука, 1976.
3. *Левицкий В.В.* Введение в германскую филологию. Сборник задач / *Левицкий В.В.* – К.: Вища школа, 1983. – 96 с.
4. *Левицкий В.В.* Практикум до курсу “Вступ до германського мовознавства” / *Левицкий В.В., Кійко С.В.* – Вінниця: Нова книга, 2003. – 192 с.
5. *Левицкий Ю.М.* Мови світу: Енциклопедичний довідник / *Левицкий Ю.М.* – Львів, 1998.
6. *Норманн Б.Ю.* Сборник задач по введению в языкознание / *Норманн Б.Ю.* – Минск, 1989. 15с.

Додаткова

- Абрамсон М.Л., Кириллова А.А., Колесницкий Н.Ф.* История средних веков. – М.: Просвещение, 1986. – 576 с.
- Берков В.П.* Современные германские языки: Учебник. – М.: АСТ; Астрель», 2001. – 336 с.
- Быкова О.И. Сафонова О.Б., Ушакова Ю.В.* История германских языков и письменности. – Воронеж: ВГУ, 1982 – 70 с.
- Вессен Э.* Скандинавские языки. – М.: Иностр. литература. – 1949. – 167с.
- Гамкрелидзе Т.В., Иванов В.И.* Индоевропейский язык и индоевропейцы (в 2-х т.). – Тбилиси, 1984. – 1328 с.
- Гухман М.М.* Готский язык. – М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1958. – 286 с.
- Жирмунский В.М.* Введение в сравнительно-историческое изучение германских языков. – М.-Л.: Наука, 1964. – 316 с.
- Жирмунский В.М.* Общее и германское языкознание. – Л.: Наука, 1976. – 695 с.
- Жлуктенко Ю.А.* Фризский язык / *Жлуктенко Ю.А., Двухжилов А.В.* – К.: Наукова думка, 1984. – 198 с.
- Задорожний Б.М.* Порівняльна фонетика і морфологія готської мови. – Львів: ЛДУ ім. І. Франка, 1960. – 297 с.
- Иванов В.И., Гамкрелидзе Т.В.* Индоевропейский язык и индоевропейцы (в 2-х т.). – Тбилиси: Изд-во Тбилисского ун-та, 1984. – 1328 с.
- Историко-типологическая морфология германских языков (Фономорфология. Парадигматика. Категории имени).* – М.: Наука, 1977. – 360 с.
- Клейн Л.* От Днепра до Инда // Знание – сила. – 1984. – № 7. – С. 17–20
- Кнабе Г.С.* Корнелий Тацит. – М.: Наука, 1981. – 207 с.
- Левицкий В.В.* Этимологический словарь германских языков: В 4-х т. – Черновцы: Рута, 2000. – Т. 4. – 180 с.
- Макаев Э.А.* Язык древнейших рунических надписей. – М. : Изд-во лит. на иностр. яз., 1965. – 156 с.
- Мейе А.* Основные особенности германской группы языков. – М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1952. – 167 с.
- Миронов С.А.* История нидерландского языка. – М.: Наука, 1986. – 160 с.
- Миронов С.А.* Язык африкаанс. – М.: Наука, 1969. – 150 с.
- Мифы народов мира* / Под ред. С.А. Токарева. – М.: Сов. энциклопедия, 1980. – Т. 1. – 671 с.

- Прокош Э.* Сравнительная грамматика германских языков. – М.: Изд-во лит. на иностр. яз. 1954. – 379 с.
- Сахаркин В.В.* Историческая география Западной Европы в середине века. – М.: Высшая школа, 1976. – 248 с.
- Сравнительная* грамматика германских языков. – М.: АН. СССР, тт. 1-4. 1962 – 1964.
- Стеблин-Каменский М.И.* Образование норвежского национального языка // Вопр. языкознания. – 1952. – № 1. – С. 107 – 120.
- Стеблин-Каменский М.И.* История скандинавских языков. – М.-Л: АН СССР, 1953. – 340 с.
- Стеблин-Каменский М.И.* Мир саги. Становление литературы – Л.: Наука, 1984. – 140 с.
- Стеблин-Каменский М.И.* Культура Исландии. – Л. Наука: 1967. – 182 с.
- Филичева Н.И.* Передвижение согласных в германских языках. – М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1960. – 156 с.
- Таранець В.Г.* Етніонім германен в іноєвропейському мовному контексті // Науковий вісник Чернівецького ун-ту. Вип. 165-166: Германська філологія. – Чернівці: Рута, 2003. – С. 218 – 225.
- Энгельс Ф.* К истории древних германцев // Маркс К., Энгельс Ф. Соч., 2-е изд. Т. 19. – С. 442 – 494.
- Языки мира:* Германские языки. Кельтские языки / Под ред. Н.Н. Семенюк и др. – М.: Academia, 2000. – 472 с.
- Arntz H.* Handbuch der Runenkunde. – Halle/Saale: Niemeyer, 21944 с.
- Breyne R.* Lehrbuch des Afrikaans für den Schul- und Selbstunterricht. – München: Pohl, 1956. – 239 S.
- Burges M.P.* Teach yourself Afrikaans. – London: The English university press, 1957. – 245 p.
- Braun F.* Die Urbevölkerung Europas und die Herkunft der Germanen. – Berlin, Stuttgart, Leipzig: von W. Kohkhammer, 1922. – 91 S.
- Hamant P.* Einführung in das Germanische. – Tübingen: Max Niemeyer 1981. – 224 S.
- Hutterer C.J.* Die Germanischen Sprachen. Ihre Geschichte in Grundzügen. – Budapest: Akademiai KIOD, 1975. – 543 S.
- Kloss H.* Die Entwicklung neuer germanischer Kultursprachen von 1800 bis 1950. – München: Pohl, 1952. – 254 S.
- Krahe H.* Germanische Sprachwissenschaft. – Berlin: De Gruyter, 1956, Bd. 1. – 147 S., Bd. 2. – 149 S.
- Louw S.A.* Afrikaans taalAtlas. – Pretoria: Lingua, 1959. – 250 p.
- Meyer H.* Die Sprache der Buren. Einleitung, Sprachlehre und Sprachproblem. – Göttingen: Wunder. 1901. – 105 S.
- Murphy J.D., Gott H.* A bibliography of African languages and linguistic. – Washington: The Catholic univ. of America press, 1969. – 142 p.
- Paul H.* Grundriss der germanischen Philologie. – B.: Akademie, 1957. – 456 S.
- Porzig.W.* Die Gliederung des Indogermanischen Sprachgebiets. Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag, 1954. – 251 S.

Schwarz E. Deutsche und germanische Philologie. – Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag, 1951. – 248 S.

Schwarz E. Goten, Nordgermanen, Angelsachsen. Studien zur Auagliederung der germanischen Sprachen. – Bern: A. Fracke, München: L. Lehnen, 1951. – 277 S.

Stroh F. Handbuch der germanischen Philologie. – Berlin: Walter de Gruyter, 1952. – 820 S.

Weinreich M. History of the Yiddish language. – Chicago, London: The university of Chicago press, 1980. – 833 p.

Weinreich U. Yiddish and colonial German in Eastern Europe: The differential impact of Slavic // Amer. contribution to the Fourth International Congress of Slavicists. – Gravenhage: Mouton, 1958. – P. 1–51.

Wolf S. Jiddisches Wörterbuch. Wortschatz des deutschen Grundbestandes der jiddischen (jidischdeutschen) Sprache. – Mannheim: Bibliogr. Inst. Allgemeiner Verlag. – 1962. – 203 S.

Художня та публіцистична література

Иванов В.Д. Повести древних лет. – Л.: Лениздат, 1985. – 448 с.

Канигін Ю. М. Шлях аріїв: Україна в духовній історії людства. Ромас-есе. – К.: Україна, 1998. – 325 с.

Кондратов А. Электронный скальд // Знание – сила, 1981. – № 11. – С. 16 – 17.

Поэзия скальдов (Серия "Литературные памятники"). – СПб: Наука, 2004. – 182 с.

Скандинавская баллада. – СПб: Наука, 2004. – 270 с. (Серия "Литературные памятники")

Песнь о Нибелунгах. – СПб: Наука, 2004. – 342 с. (Серия "Литературные памятники")

Ласковый Г. Викинги. Походы, открытия, культура. – Минск: МФЦП, 2004. – 320 с.

Росс А. Повседневная жизнь кельтов в языческую эпоху. – СПб: Евразия, 2004. – 288 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Институт им. Гете. Информационные центры и библиотеки [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.goethe.de>

2. Віртуальна бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://virlib.ru>